

Anu Kinnunen

Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa XI

Tuloksia vuoden 2022 äitiyspakkauskyselystä

Kirjoittaja

Anu Kinnunen, tutkija, FT

© Kirjoittaja ja Kela

[Tietotarjotin.fi/tutkimus](http://tietotarjotin.fi/tutkimus)

ISBN 978-952-284-200-8

ISSN 2323-9239

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-284-200-8>

Helsinki 2024

Sisältö

Tiivistelmä	4
1 Johdanto	5
2 Aineisto ja kyselyn toteutus	8
3 Vastaajien taustatietoja	10
4 Äitiysavustuksen rahana valinnat	12
5 Näkemyksiä äitiyspakkauksesta yleisesti.....	14
5.1 Millainen äitiyspakkauksen tulisi olla?	14
5.2 Kouluarvosana äitiyspakkaukselle	16
5.3 Äitiyspakkauksen yhteiskunnallinen merkitys	19
5.4 Äitiyspakkaus osoituksena lapsimyönteisyydestä ja lasten tasa-arvoisuudesta	20
5.5 Äitiyspakkaus tukena lapsen hoitoon liittyvissä käytännöissä	21
6 Vialliset tuotteet pakkauksessa	22
7 Tuotteiden elinkaari	23
7.1 Ehjien tuotteiden jatkokäyttö	23
7.2 Äitiyspakkauksen laatikon hyödyntäminen vuoteena	23
8 Äitiyspakkausten sisältö	24
8.1 Vuoden 2019 äitiyspakkauksen sisältö	24
8.2 Vuoden 2020 äitiyspakkauksen sisältö	24
9 Uudet tuotteet.....	27
9.1 Valintoja tuotevaihtoehtojen välillä.....	27
9.2 Esitteet ja ohjeet	28
10 Yksinhuoltajat äitiyspakkauksen äärellä	29
11 Päätelmät.....	31
Lähteet	33

Tiivistelmä

Selvitimme kyselytutkimuksella äitiysavustuksen saaneiden perheiden mielipiteitä äitiysavustuksesta sekä kokemuksia ja arvioita äitiyspakkauksen tuotteista. Vuoden 2022 kysely kohdennettiin vuosina 2019 ja 2020 äitiysavustuksen saaneille äideille. Isät ja toiset vanhemmat saivat oman hieman suppeamman kyselyn. Vuonna 2022 kysyttiin ensimmäistä kertaa perheiden näkemyksiä äitiyspakkauksen tuotteiden kierrätyksestä ja selvitettiin mahdollisia tuotevikoja aikaisempaa tarkemmin. Uutena tarjottiin myös tuoteparien vertailua ja kysyttiin mahdollisuudesta äänestää makuupussin ja haalarin kuosista. Lisäksi tarkasteltiin erikseen yksinhuoltaja-äitien näkemyksiä äitiyspakkauksesta. Tutkimusten tuloksia on hyödynnetty äitiyspakkauksen kehittämistyössä. Kelan tutkimus on toteuttanut äitiysavustus- ja äitiyspakkauskyselyitä vuodesta 1999 yhteistyössä etuuspalveluiden kanssa. Tämä on yhdestoista selvitys. Kyselyn kanssa samassa yhteydessä toteutettiin myös perhevapaiden käyttöä koskeva kysely (Närvi ym., 2023). Tämä työpaperi keskittyy raportoimaan ainoastaan äitiysavustusta ja äitiyspakkausta koskevien kysymysten tuloksia. Kysely tuotti runsaasti myös avovastauksia ja terveisiä äitiyspakkauksen kehittäjille. Nämä on toimitettu kehittämistyön tueksi erikseen.

Äitiyspakkauskyselyyn vastasi 1 827 äitiä (36 % kyselyn saaneista) ja 1 526 isää tai toista vanhempaa (22 % kyselyn saaneista). Yksinhuoltajien erillisotokseen vastasi 611 äitiä (24 % kyselyn saaneista). Tulokset osoittavat, että äitiysavustus valitaan esikoisen kohdalla lähes poikkeuksetta pakkauksena (94 %) ja pakkauksen sisältöön ollaan varsin tyytyväisiä. Tämä tulos on säilynyt jo vuosia. Esikoislapsen saaneista äideistä 74 prosenttia ja isistä 75 prosenttia antoi pakkaukselle arvosanaksi vähintään 9.

Asiasanat (YSO): äitiyspakkaukset, äitiysavustukset, kyselytutkimus, mielipiteet, kierrätys, ekologisuus, yksinhuoltajat

1 Johdanto

Äitiysavustuksen tarkoitus on äitiysavustuslain (L 477/1993) mukaan raskaana olevan ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Käytännössä äitiysavustusta on toteutettu sekä rahallisena avustuksena että äitiyspakkauksena, joka sisältää vauvan vaatteita ja muita hoitotarvikkeita. Äitiyspakkausta uudistetaan vuosittain muun muassa asiakaspalautteen perusteella. Viime vuosina tuotevalikoima on säilynyt vuodesta toiseen pitkälti samanlaisena, mutta esimerkiksi tekstiilien värit ja kuosit vaihtelevat, ja pakkaukseen valitaan myös täysin uusia tuotteita. Suomalaisella äitiyspakkauksella on pitkä historia. Pakkauksen edeltäjää, Mannerheimin lastensuojeluliiton kiertokoria, alettiin jakaa jo vuonna 1922. (Korppi-Tommola, 1990). Äitiysavustuslaki säädettiin vuonna 1937. Sen myötä äitiyspakkauksia alettiin jakaa ensin vähävaraisille ja vuodesta 1944 alkaen varallisuudesta riippumattomana perhe-etuutena, joka oli kytketty neuvolatoimintaan. Kela on vastannut äitiyspakkausten jakamisesta vuodesta 1994 lähtien. (Valkama ym., 2020.)

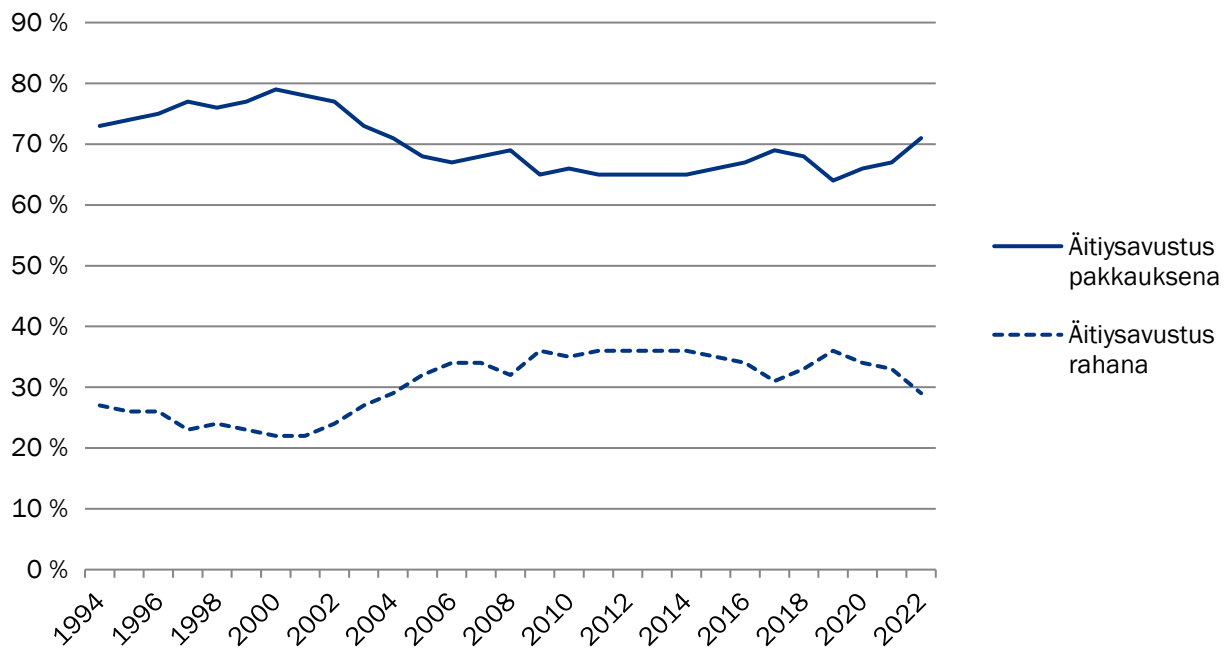
Kelan tutkimus on ollut aktiivisesti mukana selvittämässä perheiden kokemuksia vuodesta 1999 alkaen. Kyselyyn on vaihtelevasti yhdistetty myös muuta Kelan toimintaa koskevia kysymyksiä, kuten kartoitettu Kelan palveluiden saatavuutta, sähköistä asiointia perhe-etuusasioissa (Bogdanoff & Hämäläinen, 2011 tai vastaajien käsityksiä perhe-etuusjärjestelmän toimivuudesta ja kehittämistarpeista (Heinonen & Saarikallio-Torp, 2017) sekä perhevapaista (Valkama ym., 2020).

Äitiyspakkauuskyselyiden tutkimusasetelmissä on varmistettu, että kaikki suomalaiset äitiysavustuksen saajat tulevat tasapuolisesti kuulluiksi. Äitiyspakkauuskyselyissä on selvitetty vanhempien näkemyksiä muun muassa äitiyspakkauksen merkityksestä, tuotteiden tarpeellisuudesta perheelle ja kysytty vanhemmilta yleisarvosanaa pakkaukselle. Vanhempien mielipiteet vaikuttavat siihen millaiseksi äitiyspakkaus kehittyy ja millaisia tuotteita siihen lisätään ja poistetaan. Vanhemmilta on kysytty myös äitiysavustuksen rahana valitsemisen perusteita. Äitiyspakkauksen tutkimusraporteille on myös selvästi kysyntää maailmalla. Suomalainen äitiyspakkaus toimii esikuvana monissa maissa, joissa on äitiyspakkauksen tavoin otettu käyttöön niin sanottu *baby box* (Koivu ym., 2020).

Suomessa äitiysavustuksen saamisen edellytyksenä on, että raskaana oleva vanhempi on käynyt terveystarkastuksessa lääkärissä tai neuvolassa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä eli viimeistään 18. raskausviikolla. Raskaana oleva vanhempi voi hakea äitiysavustusta, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää eli noin 5 kuukautta. Äitiysavustus voidaan myöntää vakinaisesti Suomessa asuville. Siihen on oikeus myös, jos on tullut töihin Suomeen toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä tai on töihin tulevan perheenjäsen. Tällöin raskaana olevan tulee lisäksi kuulua Suomen sosiaaliturvaan. Äitiysavustukseksi voit valita joko äitiyspakkauksen tai 170 euron verottoman rahasumman. (Kela, 2023a.)

Pakkauksen suosio on ollut viimeiset 15 vuotta varsin vakaa. Noin 65–70 prosenttia äitiysavustuksen saajista valitsee avustuksen pakkauksena (Kela, 2023c). Erityisesti ensisynnyttäjät valitsevat avustusmuodokseen äitiyspakkauksen (kuvio 1, s. 6).

Kuvio 1. Äitiysavustuksen rahana ja pakkauksena valinneet 1994–2022.

Lähde: Kela, 2023c.

Äitiyspakkaus sisältää vauvalle sekä ulko- että sisävaatteita. Tämän lisäksi pakkauksessa on muita tuotteita kuten kylpypyyhe, ruokalappu ja ensikirja. Äitiyspakkauksen sisältö on jatkuvan kehitystyön kohde. Muutoksia pakkaukseen tehdään sekä asiakaspalautteen että muun kehitystyö tuloksena. Keskeisimmät tuotteet ovat viime vuosina pysyneet samoina vuodesta toiseen, joskin tuotteiden värit ja kuosit toki vaihtelevat vuosittain.

Vuosittain vaihtuvat pakkauksen tuotteet valitaan avoimen hankintamenettelyn avulla. Näin halukkaille yrityksille tarjoutuu mahdollisuus osallistua äitiyspakkauksen sisällön toteutukseen. Tarjouskilpailua määrittää laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (L 1397/2016). Käytännössä kilpailutus järjestetään noin vuosi ennen pakkauksen jakelun alkua.

Kelan äitiysavustusraati valitsee äitiyspakkauksen uudet tuotteet tarjouskilpailumenettelyn jälkeen. Kelan äitiysavustusraatiin kuuluu edustajia Kelasta, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksesta, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta sekä Vantaan kaupungin neuvolasta. Kilpailutuksen kautta saadut tuotteet arvioidaan ja niitä testataan käytännössä. Raati valmistelee ehdotuksen pakkaukseen valittavista tuotteista. (Kela, 2023b.)

Tuotteet pakkaukseen valitaan tuotekohtaisesti ja hinnan ohella valintakriteereinä on myös laatu. Tuotteen toiminnallisuus, esteettisyys ja ekologisuus vaikuttavat nekin lopulliseen päätökseen. Julkisia hankintoja koskeva laki rajaa julkisia hankintoja niin, että esimerkiksi tuotteen valmistusmaata ei voida suoraan käyttää valinnan perusteena. (Kela, 2023b.)

Tässä raportissa tarkastellaan vuosien 2019 ja 2020 äitiyspakkauksia. Vuoden 2019 äitiyspakkaus sisälsi 45 (kuva 1) ja vuoden 2020 (kuva 2, s. 8) 47 tuotetta. Tässä raportissa esitellään Äitiyspakkaus- ja perhevapaakysely 2022:n äitiysavustusta koskevia tuloksia.

Vuoden 2019 kyselyn tapaan tiedonkeruu kohdennettiin myös isille ja lapsen toisille vanhemmille. Heidän mielipidettään äitiysavustuksesta tiedusteltiin suppeammalla kysymysten määrällä. Perheiden tilanteet vaihtelevat ja moni lapsi syntyy yhdenvanhemman perheeseen. Vuoden 2022 kyselyssä erityisenä kohderyhmänä olivatkin yhden vanhemman perheet. Heidän mielipiteitään selvitettiin erillisellä yksinhuoltajaäiteihin kohdistuvalla otoksella. Raportissa keskitytään ensisijaisesti väestöä edustavan äitiotoksen tuloksiin ja yksinhuoltajia tarkastellaan erikseen raportin lopussa. Kyselyn perhevapaita koskevan osion tulokset raportoidaan erillisjulkaisuissa.

Toivomme, että raportti palvelee tarkoitustaan kuvata vanhempien näkemyksiä vuosien 2019 ja 2020 äitiyspakkauksista. Vaikka julkaisun ensisijainen tarkoitus on toimia tukena pakkauksen kehittämistyössä, voi sitä hyödyntää myös pohdittaessa äitiyspakkauksen paikkaa osana suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää.

Kuva 1. Vuoden 2019 äitiyspakkaus.

Kuva: Annika Söderholm / Kela.

selkeästi erottaa vuoden 2019 ja 2020 äitiyspakkauksen saajat toisistaan. Mikäli vastaaja osui molempiin ajankotiin, eli hänellä oli kaksi kyseisellä ajanjaksolla syntynyttä lasta, arvottiin hänet jompaankumpaan ryhmään. Näitä henkilöitä oli yhteensä perusjoukossa 481. Lasten ikä kyselyhetkellä vaihteli 10 kuukauden ja 33 kuukauden välillä. Otoskoko oli äitiotoksessa 5 050 äitiä ja isiä / toisia vanhempia koskevassa otoksessa 7 000. Yhden vanhemman perheiden erillisotoksen koko oli 2 500 äitiä.

Edellä mainittujen rajausten lisäksi perusjoukosta poistettiin Ahvenanmaalla asuvat henkilöt, koska äitiysavustus on siellä hieman erilainen. Niin ikään vanhemmat, joiden lapsi oli kuollut ja perheet, joissa toinen vanhemmista oli kuollut, rajattiin pois kyselyyn kohdejoukosta.

Kysely toteutettiin porrastettuna sähköpostikyselynä suomeksi ja ruotsiksi. Ensimmäinen kysely lähetettiin äitiotokseen kuuluville äideille 17.5.2022, minkä jälkeen lähetettiin kutsut isäotokseen 31.5.2022 ja yksinhuoltajaotokseen 30.5.2022. Muistutuksia lähetettiin kaikkiin otoksiin kolme kertaa.

Äitiysavustusta koskevat kysymykset pohjautuivat sisällöllisesti aiempiin kyselyihin ja etenkin vuoden 2019 kyselyyn. Esimerkiksi vuoden 2019 kyselyssä ensimmäistä kertaa mukana olleet äitiysavustuksen yhteiskunnallista merkitystä koskevat kysymykset sisällytettiin myös vuoden 2022 kyselyyn.

Äitiyspakkauksen ekologisuus on herättänyt keskustelua ja pysäyttänyt myös äitiyspakkauksen suunnittelijat miettimään, miten pakkausta voisi kehittää suuntaan, joka yhä paremmin vastaa huoleen ilmastonmuutoksesta ja luonnonvarojen hupenemisesta sekä tarpeeseen tehdä kestäviä kulutusvalintoja. Pakkauksen tuotteiden ekologista kestävyyttä selvitettiin uudella kysymyksellä tuotteiden jatkokäytöstä. Mahdollisten viallisten tuotteiden osalta tiedusteltiin aikaisempaa tarkemmin, onko vioista reklamoitu siihen tarkoitettua kanavaa käyttäen tai miksi reklamaatio mahdollisesti on jäänyt tekemättä. Tuotevioista sai kertoa avovastauksella, mikä tarjosi mahdollisuuden tuoda esiin myös sellaisia vikoja, joita ei ollut osattu ennalta huomioida.

Tämänkertaisessa kyselyssä oli ensi kertaa mukana kysymys, jossa vastaajaa pyydettiin valitsemaan, kumman kahdesta tuotevaihtoehdosta hän sisällyttäisi pakkaukseen, jos voisi valita vain yhden. Vuodesta 2020 alkaen käyttäjät ovat voineet myös äänestää ulkohaalarin ja makuupussin kuosista. Nyt toteutetulla kyselyllä selvitettiin myös sitä, mitä mieltä vastaajat ovat tällaisesta äänestysmahdollisuudesta.

Kyselyn lopussa tiedusteltiin äideiltä halukkuutta vastata lisäksi tuotekohtaisiin kysymyksiin. Tuotekohtaisissa kysymyksissä arvioitiin kunkin äitiyspakkaukseen kuuluvan tuotteen tarpeellisuutta oman perheen kohdalla.

Isille / lapsen toisille vanhemmille suunnattiin äitiysavustuskyselystä suppeampi versio, joka keskittyi äitiysavustuksen yleiseen ja yhteiskunnalliseen merkitykseen perheille. Lisäksi myös isille / lapsen toisille vanhemmille tarjottiin mahdollisuus antaa arvosana äitiyspakkaukselle ja kirjoittaa terveisiä tai palautetta äitiysavustuksen kehittäjille. Yksinhuoltajaotokseen valikoituneille esitettiin samat kysymykset kuin äitiotokseen valikoituneille äideille.

Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyyn 2022 vastasi äitien perusotoksessa 1 827 äitiä (vastausaste 36 %). Isille ja lapsen toisille vanhemmille kohdennettuun kyselyyn vastasi 1 526 vanhempaa (vastausaste 22 %), joista käytetään sujuvuuden vuoksi jatkossa nimitystä isät. Yksinhuoltajille suunnattuun kyselyyn vastasi 611 äitiä (vastausaste 24 %). Yksittäisten tuotteiden tarpeellisuutta kartoittavaan kyselyn jatko-osaan vastasi vuoden 2019 pakkauksen osalta 280 ja vuoden 2020 pakkauksen osalta 568 äitien perusotokseen kuuluvaa äitiä. Kaikkiaan vastausaktiivisuus jäi hieman edellistä äitiyspakkauskyselyä matalammalle tasolle, mutta kooltaan sekä äiti- että isäaineisto olivat suurimmat äitiyspakkauskyselyn historiassa (ks. esim. Valkama ym., 2020; Bogdanoff & Hämäläinen, 2011; Miettunen ym., 2006; Nevalainen ym., 2008).

Aineiston edustavuutta tarkasteltiin kohdelapsen syntymävuoden, vanhemman iän, lapsiluvun ja hyvinvointialueen mukaan. Näitä tietoja hyödynnettiin aineiston vinoutumista korjaavien painokertoimien laatimisessa. Jatkossa esitetyt tulokset on painotettu painokertoimilla. Tuote-kohtaiseen jatko-osan vastauksissa ei ole käytetty painokertoimia (ks. tarkemmin Kinnunen ym., 2024).

3 Vastaajien taustatietoja

Valtaosa kyselyyn vastanneista vanhemmista oli iältään 30–39-vuotiaita (taulukko 1, s. 11). Äideistä reilu viidennes (23 %) ja isistä noin kuudennes (14 %) oli alle 30-vuotiaita. Kyselyyn vastanneista vanhemmista yli puolella oli aikaisempia lapsia. Äideistä 42 prosentille ja isistä 43 prosentille nyt syntynyt lapsi (kohdelapsi) oli esikoinen. Noin kymmenellä prosentilla sekä äideistä (10 %) että isistä (9 %) oli vähintään neljä lasta.

Hieman vajaa kolmannes vastaajista (äideistä 32 % ja isistä 30 %) oli suorittanut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotasaisen tutkinnon. Alemman ammattikorkeakoulututkinnon tai opistotasaisen koulutuksen suorittaneita äitejä ja isiä oli noin kolmannes vastaajista (31 %). Ammatillisen koulutuksen, lukion tai peruskoulun suorittaneita oli äideistä 37 ja isistä 39 prosenttia.

Valtaosa vanhemmista oli ennen lapsen syntymää työssä. Kolme neljäsosaa (71 %) äideistä ja 90 prosenttia isistä oli työssä palkansantajana. Yrittäjänä tai freelancerina työskenteli äideistä neljä ja isistä viisi prosenttia. Ennen kohdelapsen syntymää noin joka kymmenes (12 %) äiti oli kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta. Isistä vain harva (0,3 %) hoiti lapsen syntymän aikaan toista lasta kotona. Opiskelijoita oli äideistä kahdeksan ja isistä kolme prosenttia. Työttömiä vielä vähemmän (äidit 4 % ja isät 1 %). Vastausvaihtoehdon ”Muu” valitsi alle prosentti vastaajista. Tähän luokkaan sisältyy muun muassa vastaajia, jotka eivät olleet terveydellisistä syistä työelämässä tai opiskelemassa. Vastaajista valtaosa (äidit 95 %, isät 94 %) oli äidinkieleltään suomen, ruotsin tai saamenkielisiä. Tähän on todennäköisesti vaikuttanut vastauslomakkeen toteutus vain suomen- ja ruotsinkielisenä.

Kyselyyn vastattiin kohtuullisen tasaisesti kaikilta hyvinvointialueilta. Tämä on tärkeää, sillä kyselyn vastaukset kertovat suomalaisten vanhempien mielipiteistä koko maan laajuisesti (taulukko 2, s. 11).

Taulukko 1. Vanhemman ikä, koulutus, lapsen järjestysnumero ja vanhemman pääasiallinen toiminta ennen lapsen syntymää.

Muuttujat	Äidit	Isät
Ikä	n = 1 783	n = 1 466
18–29 vuotta	23 %	14 %
30–39 vuotta	63 %	64 %
40+ vuotta	12 %	22 %
Kohdelapsi oli vanhemman	n = 1 818	n = 1 505
Esikoinen	42 %	43 %
Toinen	34 %	34 %
Kolmas	14 %	14 %
Neljäs tai tätä seuraava	10 %	9 %
Äidinkieli	n = 1 820	n = 1 521
Suomi, ruotsi, saame	95 %	94 %
Muu	5 %	6 %
Koulutus	n = 1 820	n = 1 522
Peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus	37 %	39 %
Opisto, AMK	31 %	31 %
YAMK, kandidaatti, maisteri tai ylempi	32 %	30 %
Pääasiallinen toiminta ennen lapsen syntymää	n = 1 824	n = 1 522
Työssä palkansaajana	71 %	90 %
Työssä yrittäjänä / ammatinharjoittajana	3 %	5 %
Työssä freelancerina	1 %	0 %
Kotona hoitamassa lasta / lapsia	12 %	0 %
Opiskelija	8 %	3 %
Työtön	4 %	1 %
Muu tilanne (ml. lomautettu)	0 %	0 %

Taulukko 2. Vastaajien alueellinen jakautuminen tutkimusaineistossa hyvinvointialueiden mukaan.

Hyvinvointialue	Äidit	Isät
	n = 1 785	n = 1 499
Helsinki, Vantaa, Kerava	19 %	18 %
Itä-, Keski- ja Länsi-Uusimaa	15 %	15 %
Varsinais-Suomi, Satakunta	12 %	13 %
Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme	17 %	16 %
Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Keski-Suomi	17 %	17 %

4 Äitiysavustuksen rahana valinneet

Kyselyyn vastanneista äideistä kaksi kolmannesta (64 %) valitsi äitiysavustuksen äitiyspakkauksena ja joka kolmas rahana (36 %) (taulukko 3). Esikoislusten äidit valitsivat äitiysavustuksen lähes aina pakkauksena (93 %). Rahana avustuksen valinnoita on enemmän niiden äitien keskuudessa, joilla on jo aiempia lapsia. Myös äidin ikä vaikuttaa äitiysavustuksen valintaan: vanhemmat äidit valitsevat useammin rahana maksettavan äitiysavustuksen, mikä osaltaan selittyy juuri aikaisemmillä lapsilla. Koulutuksen mukaan tarkasteltuna erot äitien välillä eivät ole kovin suuria. Mielenkiintoista on se, että tulojen mukaan tarkasteltuna pienituloiset äidit valitsevat äitiysavustuksen pakkauksena suurituloisia äitejä harvemmin. Pienituloisuus johtui osaltaan siitä, että äiti oli ollut kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta ennen uuden lapsen syntymää. Ennen lapsen syntymää pääasiassa kotona lasta hoitamassa olleista äideistä 70 prosenttia valitsi äitiysavustuksen rahana. Rahan valitseminen pakkauksen sijaan voi näillä äideillä kuitenkin myös liittyä pienituloisuuden ohella tai sijaan siitä, että edellisen raskauden yhteydessä hankitun pakkauksen tuotteita käytetään uudestaan.

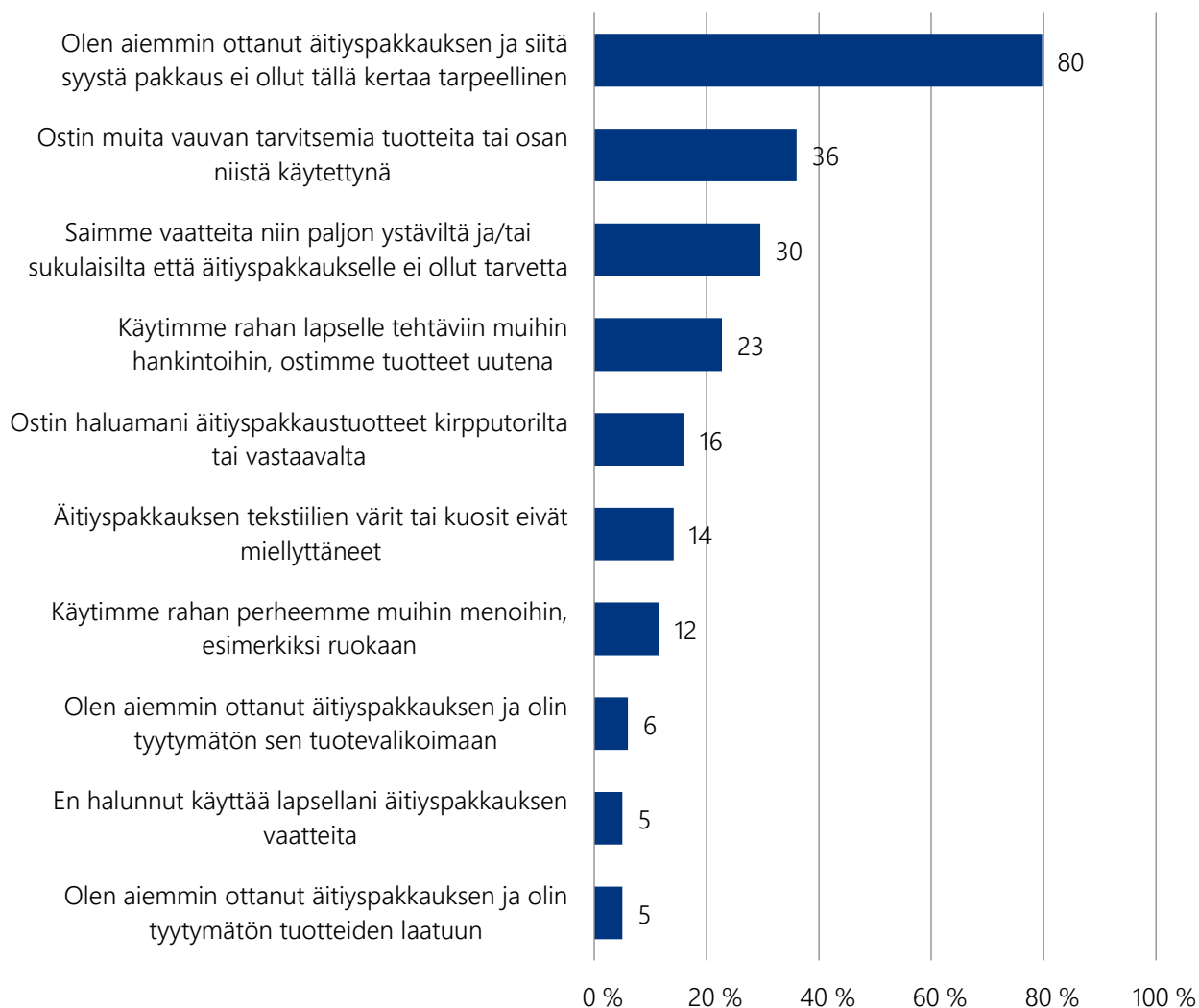
Taulukko 3. Äitiysavustuksen rahana tai pakkauksena ottaneet äidit taustatekijöiden mukaan.

Muuttujat	N	Äitiyspakkauksena, %	Rahana, %
Kaikki vastaajat ^a	1 824	64	36
Äidin lapsiluku			
Ensimmäinen lapsi	766	93	7
On aikaisempia lapsia	1 058	42	58
Äidin ikä	1 783		
Alle 25 vuotta	72	74	26
25–29 vuotta	348	71	29
30–34 vuotta	648	65	35
35–39 vuotta	495	57	43
Yli 40 vuotta	220	58	42
Äidin koulutus	1 820		
Peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus	678	66	34
Opistotason koulutus, ammattikorkeakoulututkinto	564	61	39
Ylempi AMK, kandidaatti, maisteri, lisensiaatti, tohtori	578	65	35
Äidin tulot (ennen lapsen syntymää)			
1 500 euroa tai alle	510	54	46
1 501–2 000 euroa	428	67	36
2 001–2 500 euroa	442	69	31
2 501–3 000 euroa	255	65	35
Yli 3 000 euroa	177	68	32

^a Monikkoperheille mahdollista pakkauksen ja rahan yhdistelmää käytti 0,2 prosenttia vastaajista.

Äideiltä tiedusteltiin kyselylomakkeella lisäksi perusteluja sille, miksi he olivat valinneet rahakorvauksen pakkauksen sijaan (kuvio 2). Äitiysavustuksen rahakorvauksena ottaneista äideistä 79 prosenttia perusteli valintaansa sillä, että oli jo aikaisemman lapsen kohdalla ottanut pakkauksen ja kokivat toisen pakkauksen siitä syystä tarpeettomaksi. Muita keskeisiä syitä rahakorvaukseen valintaan olivat käytettyjen tuotteiden hankkiminen itse (36 %) tai tuotteiden saaminen lahjana ystäviltä ja sukulaisilta (29 %). Neljännes (23 %) rahakorvauksen valinneista äideistä kertoi ostaneensa rahoilla muita tarvikkeita lapselle uutena.

Kuvio 2. Perustelut äitiysavustuksen ottamiselle rahana, % vastaajista (n = 659).

Nyt tehdyssä kyselyssä vain 15 prosenttia äideistä ilmoitti, että tekstiilien värit tai kuosit vaikuttivat päätökseen ottaa rahakorvaus. Merkittävää on huomata, että aikaisempina vuosina *pakkauksen värit ja kuosit* sekä *itselle sopimaton pakkauksen tuotteiden tyyli* ovat olleet merkittäviä perusteita rahakorvauksen valinnalle. Vuoden 2019 kyselyssä useilla äideillä raha-avustuksen valintaan oli ainakin jonkin verran vaikuttanut se, etteivät he olleet tyytyväisiä äitiyspakkauksen tekstiilien väreihin ja/tai kuoseihin (43 %) tai tuotteiden tyyliin (46 %) (Valkama ym., 2020). Samoin vuonna 2010 tyytymättömyys pakkauksen tuotteiden tyyliin (55 %) ja tekstiilien väreihin (35 %) vaikutti ainakin jonkin verran päätökseen ottaa äitiysavustus rahana

(Bogdanoff & Hämäläinen, 2011). Osa arvostuksessa tapahtuneesta muutoksesta voi johtua myös kyselytavan muuttumisesta. Vuoden 2022 äitiyspakkauuskyselyssä muutettiin tapaa kysyä äitiysavustuksen rahana ottamisen syitä. Kun aikaisempina vuosina kysymys oli esitetty asteikolla, jossa kukin syy arvioidaan erikseen, toteutettiin kysymys vuonna 2022 monivalintana, jossa vastaaja saattoi antaa useita perusteluja äitiyspakkauksen ottamiselle rahana.

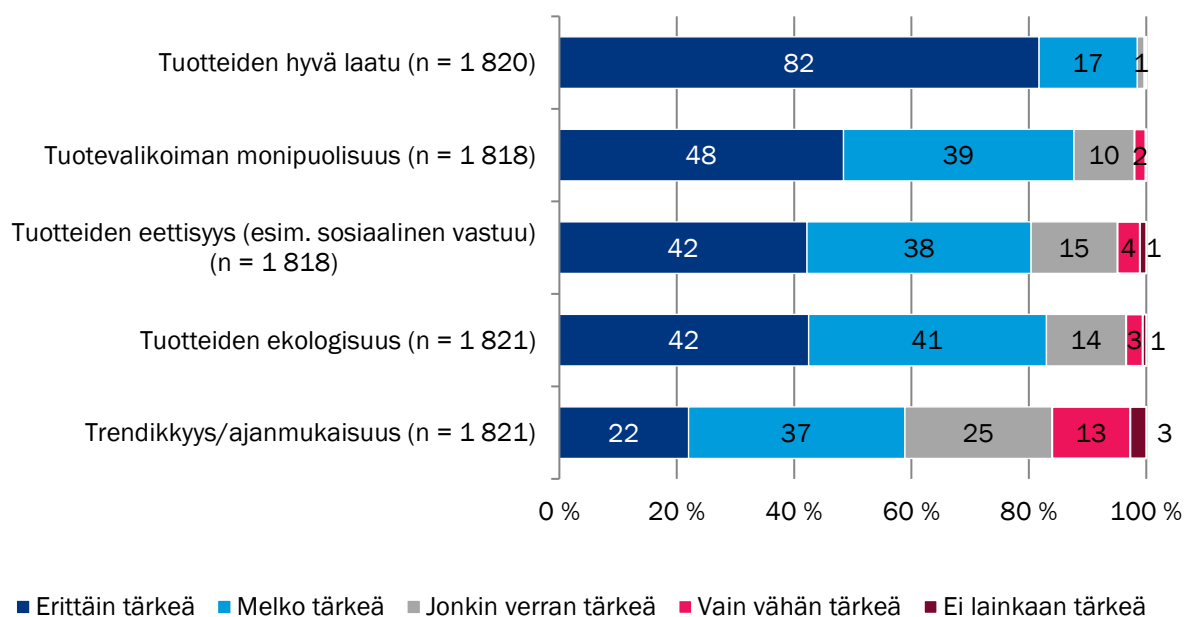
5 Näkemyksiä äitiyspakkauksesta yleisesti

5.1 Millainen äitiyspakkauksen tulisi olla?

Äitiysavustuksen ja -pakkauksen yleistä merkitystä kartoitettiin erilaisten kysymysten muodossa kaikilta äideiltä, riippumatta siitä, olivatko he ottaneet avustuksen rahakorvauksena vai pakkauksena. Vastaajilta tiedusteltiin arviota mm. tuotteiden laadusta, ekologisuudesta ja monipuolisuudesta yleisesti (kuvio 3).

Äitiyspakkauksen tuotteiden tärkeimmäksi ominaisuudeksi nousi vastaajien mukaan tuotteiden laatu. Äitiyspakkauksen tuotteiden toivotaan olevan hyvälaatuisia; 82 prosenttia vastaajista piti tuotteiden laatua erittäin tärkeänä ja 17 prosenttia melko tärkeänä tekijänä. Seuraavaksi tärkeimmäksi tekijäksi nousi tuotteiden monipuolisuus, sillä lähes puolet vastaajista (48 %) piti monipuolista tuotevalikoimaa erittäin tärkeänä tekijänä. Eettisyys ja ekologisuus olivat myös monille (42 %) erittäin tärkeitä. Trendikkyys ja ajanmukaisuus olivat erittäin tärkeitä vain viidennekselle (22 %), mutta yli puolet (59 %) kokivat trendikyyden ja ajanmukaisuuden kuitenkin vähintäänkin tärkeänä.

Kuvio 3. Äitiyspakkauksen tuotteiden valinnassa tärkeäksi koetut ominaisuudet, äitiaineisto.

Taulukko 4. Ekologisuuden ja laadukkuuden merkitys taustatekijöiden mukaan.

	Tuotteiden ekologisuus (esim. ympäristöystävällisyys, kestävyys)						Tuotteiden laatu					
	Erittäin tärkeä %	Melko tärkeä %	Jonkin verran tärkeä %	Vain vähän tärkeä %	Ei lainkaan tärkeä %	Yhteensä %	Erittäin tärkeä %	Melko tärkeä %	Jonkin verran tärkeä %	Vain vähän tärkeä %	Ei lainkaan tärkeä %	Yhteensä %
Ikä / ekologisuus (n = 1 781) ikä / tuotteiden laatu (n = 1 782)												
Alle 25 vuotta	47	26	21	6	0	100	89	10	1	0	0	100
25–29 vuotta	35	42	20	2	1	100	81	18	1	0	0	100
30–34 vuotta	44	39	13	3	0,3	100	83	16	1	0,3	0,2	100
35–39 vuotta	44	43	10	2	0,4	100	82	17	2	0	0	100
40 vuotta tai enemmän	45	41	10	4	1	100	79	19	2	1	0	100
Koulutus / ekologisuus n = 1 818 koulutus / laatu n = 1 817												
Peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus	36	41	19	3	1	100	80	17	2,2	0	0	100
Opistotason koulutus, ammattikorkeakoulututkinto	42	43	12	3	1	100	80	19	0,4	0	0	100
Ylempi AMK, kandidaatti, maisteri, lisensiaatti, tohtori	50	38	9	2	0	100	85	14	0,7	0,2	0	100
Tulot / ekologisuus n = 1 807 tulot / laatu n = 1 809												
1 500 euroa tai alle	44	39	14	3	1	100	81	17	2	0	0	100
1 501–2 000 euroa	39	40	16	4	1	100	81	19	1	0,2	0	100
2 001–2 500 euroa	41	43	14	2	1	100	84	15	1	1	0	100
2 501–3 000 euroa	45	41	13	2	0,4	100	82	18	0	0	0	100
Yli 3 000 euroa	45	43	9	4	0	100	84	15	1	0	0	100

Tuotteiden laadun ja tuotteiden ekologisuuden arvostukseen yhteydessä olevia tekijöitä tarkasteltiin erikseen myös joidenkin taustatekijöiden, kuten iän, koulutuksen ja tulojen mukaan (taulukko 4, s. 15). Tarkastelluista taustatekijöistä koulutus ja tulot näyttäisivät olevan yhteydessä sekä laadun että ekologisuuden pitämiseen tärkeänä. Korkeasti koulutetut ja suurituloiset äidit pitävät pakkauksen ekologisuutta tärkeämpänä tekijänä kuin muut äidit. Vastaavia eroja ei sen sijaan ole iän mukaan tarkasteltuna.

Vuodesta 2020 alkaen äitiyspakkauskyselyyn vastaajat ovat voineet äänestää joko makuupussin ja/tai ulkohaalarin kuosista. Äänestysmahdollisuus on otettu positiivisesti vastaan ja 46 prosenttia äideistä piti äänestysmahdollisuutta joko tärkeänä tai erittäin tärkeänä (taulukko 5).

Taulukko 5. Sen tärkeänä pitäminen, voiko äitiyspakkauksen tekstiilien kuoseista äänestää (n = 1 816).

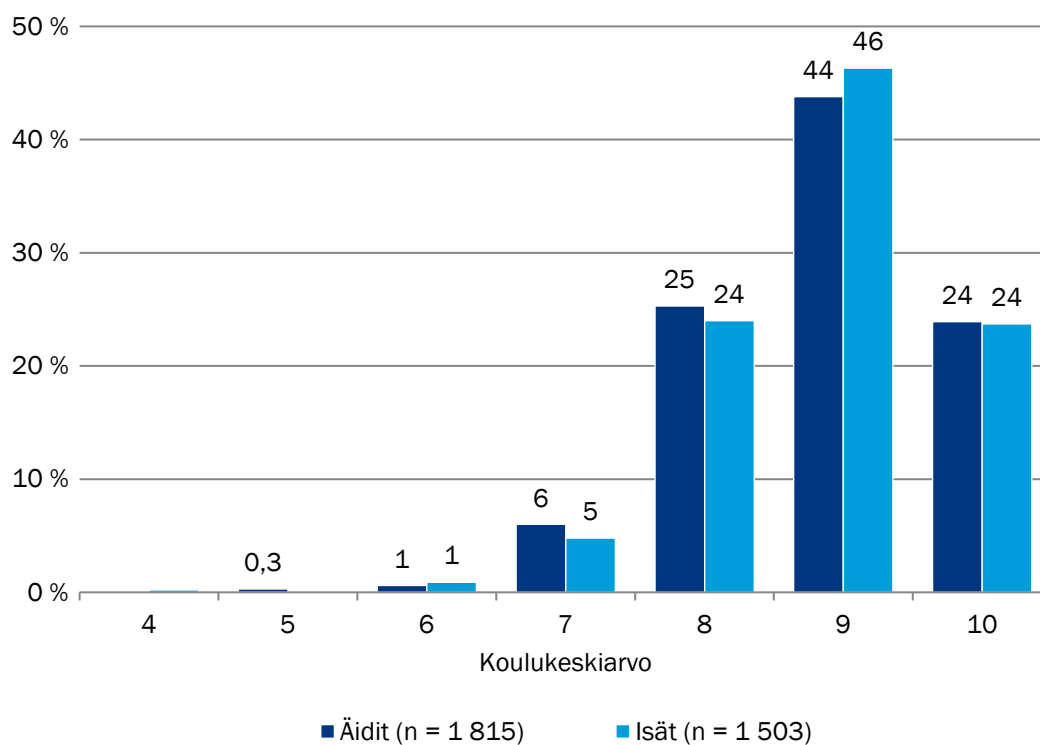
	%
Erittäin tärkeä	18
Melko tärkeä	29
Jonkin verran tärkeä	23
Vain vähän tärkeä	18
Ei lainkaan tärkeä	12

5.2 Kouluarvosana äitiyspakkaukselle

Äitiyspakkauksen yleistä merkitystä selvitettiin kyselyssä myös pyytämällä vanhempia arvioimaan pakkausta kouluarvosan avulla asteikolla 4–10. Vanhemmat arvostavat pakkausta suuresti, sillä sekä äidit että isät antoivat pakkaukselle keskiarvoksi 8,9 (kuvio 4, s. 17). Äitiyspakkauksen arvostus on ollut kouluarvosanalla mitattuna vastaavalla tasolla myös aikaisempina vuosina ja vanhempien antamien arvosanojen keskiarvossa ei juurikaan ole tapahtunut muutosta. Vuoden 2018 pakkaukselle vanhemmat antoivat arvosanaksi 8,7. Sen sijaan arvosanaksi 10 antaneiden osuus on selvästi kasvanut aiempien vuosien kyselyihin verrattuna sekä äideillä että isillä. (Bogdanoff & Hämäläinen, 2011; Valkama ym., 2020.)

Kun tarkastelimme äitiyspakkauksen arvosanaa taustatekijöiden mukaan (taulukko 6, s. 18), havaitsimme, että sekä äideillä että isillä äitiyspakkauksen arvostus on yhteydessä lasten lukumäärään (kohdelapsi esikoinen) ja vanhempien koulutukseen. Äideillä arvostus liittyi myös äidin ikään ja tuloihin. Isillä ikä ja tulot eivät olleet merkittävästi yhteydessä annettuun arvosanaan. Ensimmäisen lapsen kohdalla äitiyspakkaukselle annettiin hieman herkemmin korkeita arvosanoja 9 ja 10. Koulutus heijastui arvosanoihin niin, että korkea koulutus oli yhteydessä korkeampiin arvosanoihin, joskaan erot eivät olleet kovin suuria. Äidin ikä vaikutti äitispakkaukselle annettuun arvosanaan siten, että vanhemmat äidit antoivat nuorempia äitejä korkeampia arvosanoja. Tuloluokista alle 1 500 euroa ansaitsevat äidit antoivat eniten arvosanoja 10, mutta toisaalta heillä painottui myös alemmat arvosanat. Kaikkiaan on tärkeää huomata, että arvosanat äitiyspakkaukselle ovat kautta linjan hyviä ja äitiyspakkausta arvostetaan erilaisista taustatekijöistä huolimatta.

Kuvio 4. Kouluarvosana äitiyspakkaukselle, % vastanneista (n = 1 815 (äidit), n = 1 503 (isät)).

5.3 Äitiyspakkauksen yhteiskunnallinen merkitys

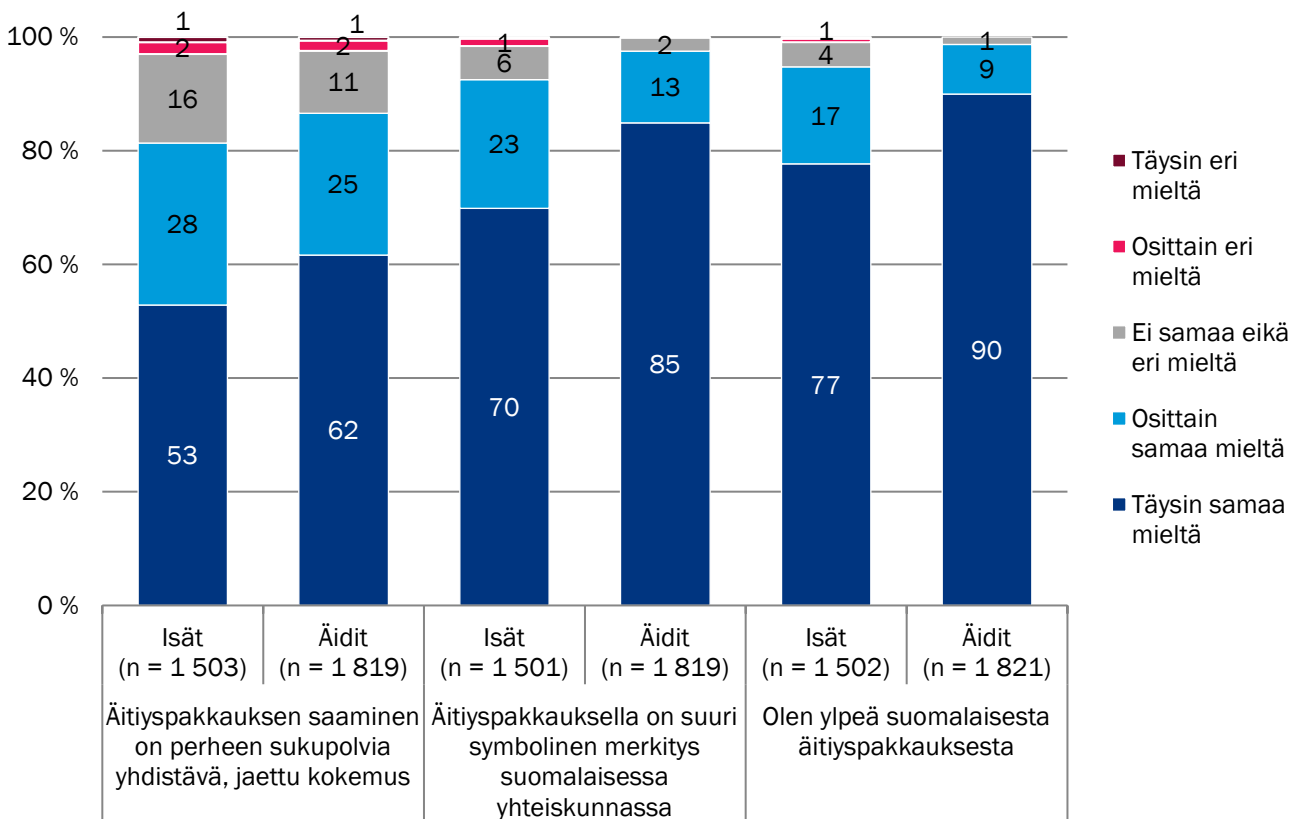
Äitiyspakkauksen yhteiskunnallista merkitystä selvitettiin ensimmäisen kerran vuoden 2019 kyselyssä. Yhteiskunnallista merkitystä kartoittava väittämäpatteri lisättiin myös tuoreimpaan kyselyyn ja se esitettiin sekä äideille että isille (kuvio 5).

Sekä äidit että isät ovat suomalaisesta äitiyspakkauksesta ylpeitä. Äideistä lähes kaikki (99 %) ja isistä 94 prosenttia ilmoitti olevansa ylpeitä suomalaisesta äitiyspakkauksesta (täysin tai osittain samaa mieltä olevien osuus). Tulos ei juurikaan ole muuttunut edellisestä kyselystä. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä olevien isien osuus on sen sijaan hieman laskenut (7 prosenttiyksikköä) edelliseen kyselyyn verrattuna (Valkama ym., 2020).

Äitiyspakkauksella on vanhempien vastausten mukaan myös suuri symbolinen merkitys. Äidit pitivät pakkauksen symbolista merkitystä isää suurempana (98 % vs. 93 %, täysin tai osittain samaa mieltä olevien osuudet). Tämän väittämän kohdalla mielipiteet eivät olleet juurikaan muuttuneet aikaisemmasta kyselystä (Valkama ym., 2020).

Äitiyspakkaus koetaan myös sukupolvia yhdistävänä kokemuksena niin isien kuin äitien osalta. Äideistä 87 prosenttia ja isistä 81 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Mielipide oli vahvistunut selvästi aikaisempaan mittauskierrokseen verrattuna, etenkin isien kohdalla. Vuoden 2019 kyselyssä äideistä 84 prosenttia ja isistä 74 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä (Valkama ym., 2020).

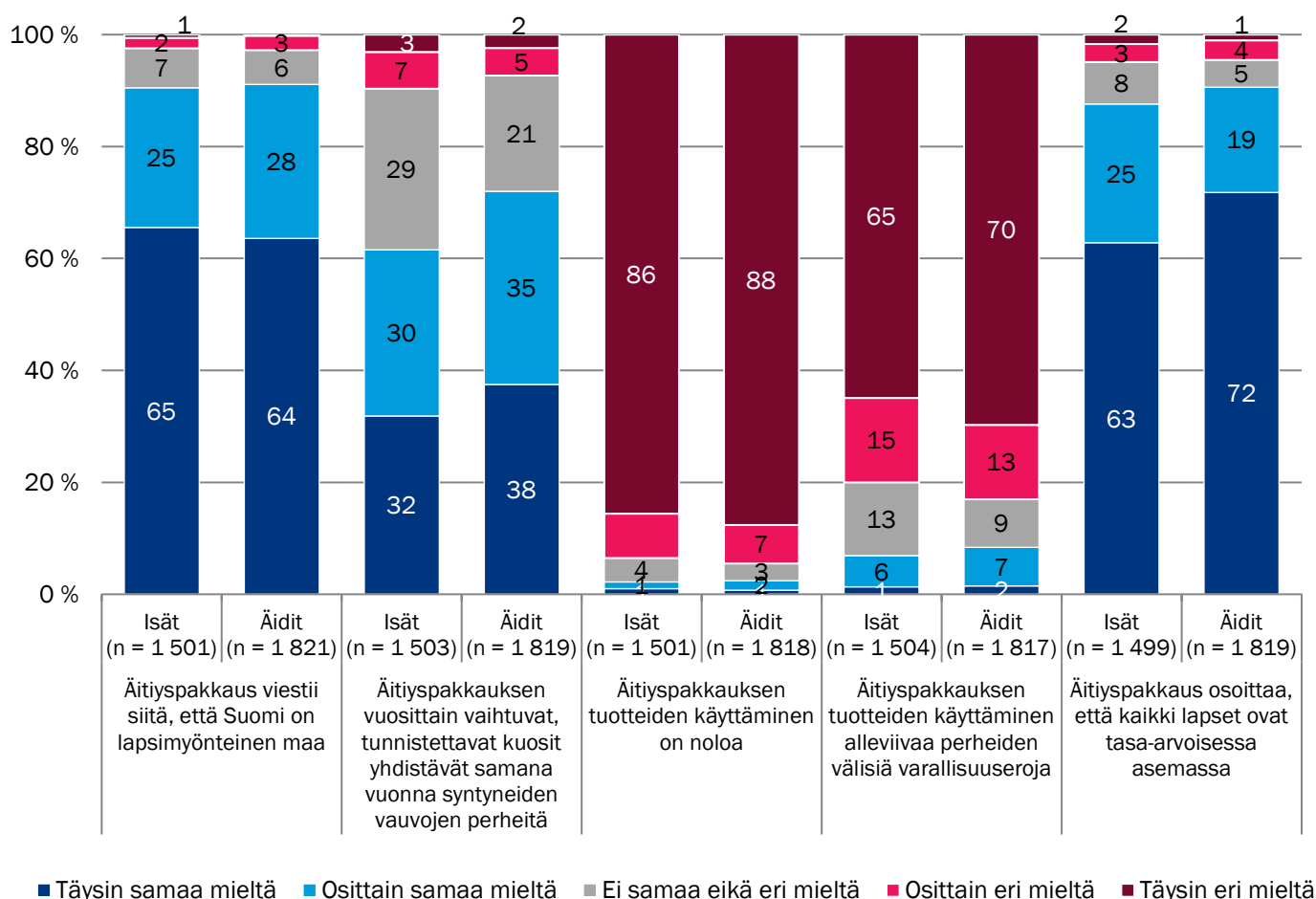
Kuvio 5. Äitiyspakkauksen yhteiskunnallinen merkitys, % vastanneista.

5.4 Äitiyspakkaus osoituksena lapsimyönteisyydestä ja lasten tasa-arvoisuudesta

Äitiyspakkaus voidaan nähdä myös osoituksena kaikkien lasten tasa-arvoisuudesta tai lapsimyönteisestä yhteiskunnasta. Alkujaan äitiyspakkaus tai kiertokori oli suunnattu nimenomaan vähävaraisille perheille (Näsi & Koskenvuo, 2022). Nykyään kaikilla lapsiperheillä on tasavertainen oikeus äitiyspakkaukseen vanhempien varallisuudesta riippumatta. Sekä äideistä että isistä valtaosa (91 % ja 88 %) on sitä mieltä, että äitiyspakkaus osoittaa lasten olevan tasa-arvoisessa asemassa (kuvio 6). Vanhemmat eivät koe äitiyspakkauksen tuotteiden käyttämisen alleviivaavan perheiden välisiä varallisuuseroja, sillä valtaosa vanhemmista oli tämän väittämän kanssa täysin tai osittain eri mieltä (äidit: 83 % ja isät: 80 %). Vain kaksi prosenttia vastanneista isistä tai äideistä oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämän ”äitiyspakkauksen vaatteiden käyttäminen on noloa” kanssa.

Kuvio 6. Äitiyspakkaus tasa-arvon ja lapsimyönteisyyden asialla, % vastanneista (n = 1 823 (äidit), n = 1 502 (isät)).

Äitiyspakkauksen vuosittain vaihtuvat kuosit koettiin vahvasti lapsiperheitä yhdistäväksi tekijäksi. Yli puolet sekä äideistä (72 %) että isistä (62 %) oli samaa mieltä ainakin jossain määrin seuraavan väittämän kanssa: ”Äitiyspakkauksen vuosittain vaihtuvat, tunnistettavat kuosit yhdistävät samana vuonna syntyneiden vauvojen perheitä.” Äitiyspakkauksen koettiin laajasti viestivän siitä, että Suomi on lapsimyönteinen maa ja kaikki lapset ovat samanarvoisia. Niin

äideistä kuin isistä noin 90 prosenttia oli täysin samaa mieltä tai osittain samaa mieltä seuraavan väittämän kanssa: ”Äitiyspakkaus viestii siitä, että Suomi on lapsimyönteinen maa.”

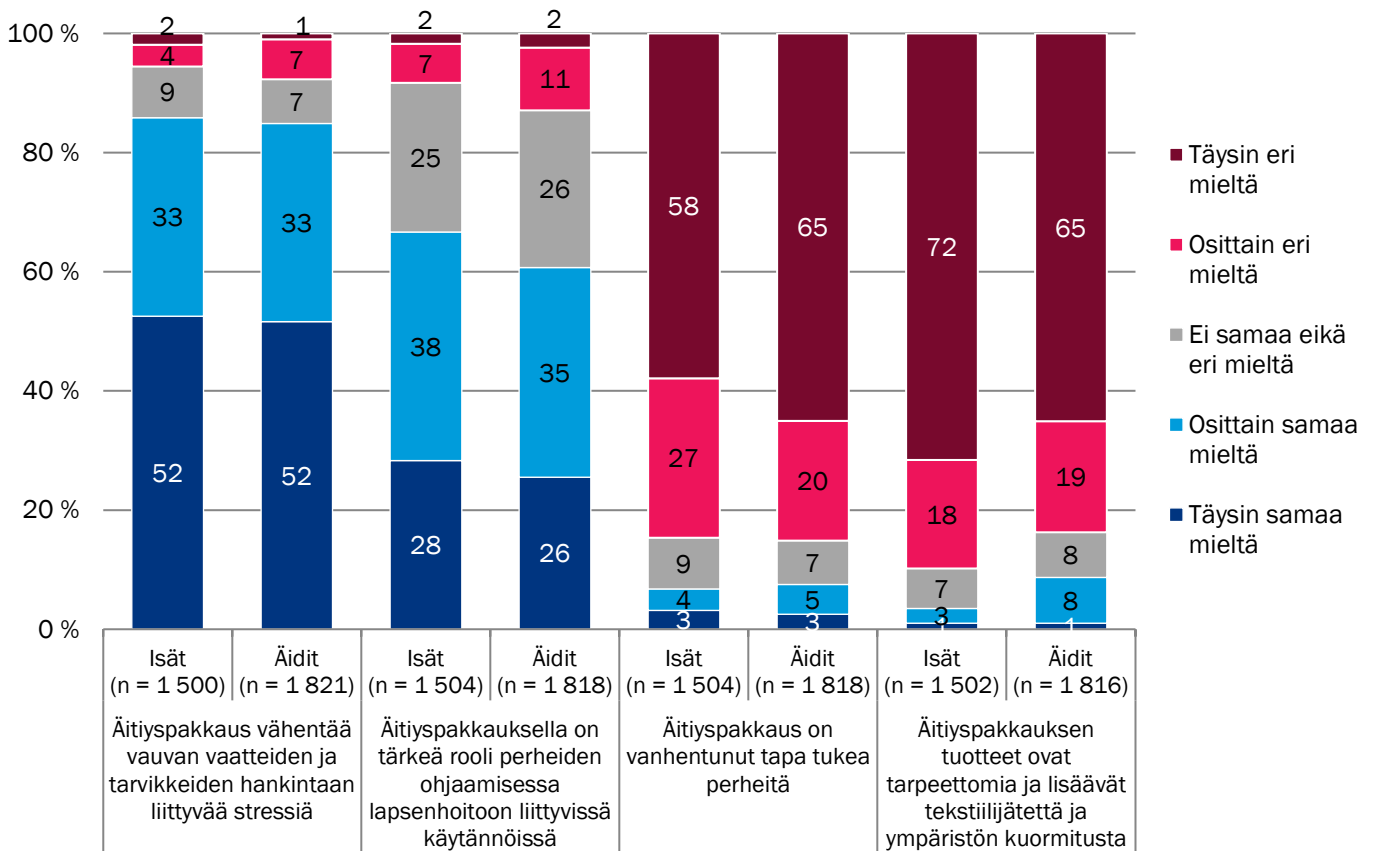
5.5 Äitiyspakkaus tukena lapsen hoitoon liittyvissä käytännöissä

Aika ajoin etenkin sosiaalisessa mediassa nousee keskustelua äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuudesta ja siitä, onko äitiyspakkaus ylipäättään enää ”tätä päivää”. Äitiyspakkauksenselvitys sisälsi muutaman väittämän, jotka koskivat äitiyspakkauksen merkitystä lapsen hoitoon liittyvissä käytännöissä (kuvio 7).

Väittämä ”Äitiyspakkauksen tuotteet ovat tarpeettomia ja lisäävät tekstiilijätettä ja ympäristön kuormitusta” ei saanut kovin laajaa kannatusta. Äideistä 9 prosenttia ja isistä 4 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämän kanssa. On silti mahdollista, että pakkauksessa on jokin yksittäinen tuote, jolle ei ehkä ole käyttöä ja joka siten koetaan turhaksi.

Äitiyspakkausta ei myöskään koeta vanhentuneena tapana tukea perheitä, kun asiaa kysytään 1–2-vuotiaiden lasten vanhemmilta. Päinvastoin, 85 prosenttia äideistä ja isistä ilmoitti olevan eri mieltä väittämän kanssa.

Kuvio 7. Vanhempien mielipiteitä äitiyspakkauksen merkityksestä, % vastanneista.

Äitiyspakkauksen nähtiin ohjaavan perheitä lapsen hoitoon liittyvissä käytänteissä (äidit 61%, isät 66 %) ja vähentävän vauvan vaatteiden ja tarvikkeiden hankintaan liittyvää stressiä lähes kaikissa perheissä (äidit ja isät 85% täysin tai osittain samaa mieltä).

6 Vialliset tuotteet pakkauksessa

Nyt toteutetussa kyselyssä kiinnitettiin erityishuomiota äitiyspakkauksen reklamaatiokäytäntöihin ja asiaa kysyttiin äideille suunnatussa kyselyssä. Osa äideistä oli reklamoinut viallisista tuotteista pakkauksen jakelijalle, mutta viallisia tuotteita jäi myös raportoimatta.

Äideistä 17 prosenttia kertoi, että pakkauksessa oli ollut viallisia tuotteita (taulukko 7). Vialliseksi katsottiin ohjeistuksen mukaisesti tuotteet, jotka olivat valmiiksi rikki, menivät nopeasti käytössä rikki, tai niissä oli jokin muu valmistusvirhe.

Viallisen tuotteen saaneilta kysyttiin edelleen, olivatko he olleet virheestä yhteydessä pakkauksen jakelijaan. Vain viidennes (21 %) kertoi olleensa yhteydessä pakkauksen jakelijaan virheellisestä tuotteesta.

Taulukko 7. Äitiyspakkausta koskevat tuoterekламаatit, % vastanneista äideistä.

	Kyllä	Ei
Oliko pakkauksessa viallisia tuotteita? (n = 1 159)	17 %	83 %
Reklamoitko tuotteesta pakkauksen jakelijalle? (n = 199)	21 %	79 %

Yleisin syy reklamaation tekemättä jättämiselle oli unohdus tai sopivan hetken puuttuminen (35 %) (taulukko 8). Lisäksi osa äideistä oli sitä mieltä, että tuotteen vika ei ollut estänyt sen käyttöä (19 %), mutta osa myös koki, ettei reklamoinnista olisi ollut hyötyä (14 %). Myös tiedon puute on ollut osalla vastaajista (12 %) syynä sille, miksi viallisesta tuotteesta ei oltu tehty reklamaatiota. Muissa syissä esiintyi muun muassa harsojen tai jonkin muun tuotteen puuttuminen pakkauksesta ilman korvaavaa tuotetta.

Taulukko 8. Syyt reklamaation tekemättä jättämiseen, % niistä vastaajista, jotka olivat saaneet viallisen tuotteen mutta jotka eivät olleet reklamoineet asiasta.

Syy, miksi viallisesta tuotteesta ei reklamoitu (n = 160)	%
Unohdin / minulla ei ollut sopivaa hetkeä reklamaation tekoon	35
Vika ei haitannut tuotteen käyttöä	19
En uskonut reklamaation hyödyttävän itseäni tarpeeksi	14
En tiennyt, minne tuote olisi pitänyt reklamoida	12
Vika oli helppo korjata itse	8
Muu syy	11

7 Tuotteiden elinkaari

7.1 Ehjien tuotteiden jatkokäyttö

Äitiyspakkauksen ekologisuus on puhuttanut mediassa (esim. Yle 28.12.2022). Äitiyspakkaus-kyselyllä haluttiin osaltaan selvittää, mitä ehjille tuotteille tehdään, kun niille ei enää ole käyt-töä omassa perheessä. Asiaa selvitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vastaaja saattoi valita useamman vastausvaihtoehdon.

Valtaosa äideistä kertoo kierrättäneensä pakkauksen tuotteet ja vain hyvin harva (1 %) kertoi heittäneensä tuotteet käytön jälkeen roskikseen (taulukko 9). Yli puolet vastaajista (54 %) ker-toi säästävänsä pakkauksen tuotteet seuraaville lapsille ja vajaa puolet (48 %) äideistä antoi tuotteita eteenpäin kavereille tai sukulaisille. Tuotteita laitettiin kiertoon myös myymällä niitä kirpputorilla (22 %) tai lahjoittamalla ne (36 %) hyväntekeväisyyteen. Osa äideistä on säilyttä-nyt tuotteita muistona vauva-ajasta (36 %).

Muuta mitä -vastauksista (0,4 % vastaajista) nousi esille, että kaikki äidit eivät olleet tehneet tuotteille jatkokäytön näkökulmasta vielä mitään. Osalla vastaajista lapsi oli vielä niin pieni, että osa tuotteista saattoi olla edelleen omassa käytössä.

Taulukko 9. Äitiyspakkauksen tuotteiden jatkokäyttö.

Mitä teit äitiyspakkauksen ehjille tuotteille sen jälkeen, kun niillä ei ollut teille enää käyttöä? (n = 1 163)	%
Säästin seuraaville lapsille	54
Annoin kavereille/sukulaisille tms.	48
Säilytin muistona	36
Lahjoitin hyväntekeväisyyteen	36
Myin kirpputorilla	22
Heitin roskiin	1
Muuta mitä? En ole tehnyt vielä mitään	0,4

7.2 Äitiyspakkauksen laatikon hyödyntäminen vuoteena

Äitiyspakkauksen nukkumispaikkana toimiva laatikko on ollut osa äitiyspakkausta vuodesta 1941 alkaen. Laatikon arvioitiin silloin ehkäisevän tartuntatautien leviämistä lapsiin. (Haataja & Koskenvuori, 2017.) Nykyään laatikkoa voidaan tarkastella myös ekologisena valintana olla ostamatta erillistä pikkulapsen sänkyä. Laatikkoa käytti vuoteena 38 prosenttia vastaajista (taulukko 10, s. 24). Vuoden 2019 kyselyssä vajaa kolmannes äideistä ja vuoden 2011 kyselyssä 42 prosenttia äideistä kertoi käyttäneensä laatikkoa lapsen vuoteena (Bogdanoff & Hämäläinen, 2011; Valkama ym., 2020).

Taulukko 10. Äitiyspakkauksen laatikon käyttö vuoteena.

Oletko käyttänyt äitiyspakkauksen laatikkoa lapsen vuoteena? (n = 1 161)	%
Kyllä	38
En	62

8 Äitiyspakkausten sisältö

Äitiysavustusta ja -pakkausta koskevien yleisten kysymysten jälkeen vastaajat ohjattiin valinnan mukaan joko vastaamaan tarkempaan tuotekohtaiseen kysymykseen tai kyselyn lopettamiseen. Kyselyn jatko-osaan vastanneilta kysyttiin vastaajien näkemyksiä tuotekohtaisella tasolla. Vastaaja valitsi, vastaako hän vuoden 2019 tai vuoden 2020 äitiyspakkauksen osalta.

Pakkauskohtaisissa kysymyksissä äitejä pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeiksi he ovat kokeneet pakkauksen tuotteet omalle perheelleen.

8.1 Vuoden 2019 äitiyspakkauksen sisältö

Vuoden 2019 pakkauksessa oli kaikkiaan 45 tuotetta. Pakkauksen viisi tärkeimmiksi koettua tuotetta olivat kynsisakset, villasekoitehaalari, peitemakuupussi, kylpypyyhe ja sideharsoliina (kuvio 8, s. 25). Kärkeen nousseet tuotteet eivät olleet yllättäviä, sillä myös vuoden 2018 pakkauksen arviossa kynsisakset, peitemakuupussi, kylpypyyhe, sideharsoliina olivat viiden suosituimman tuotteen joukossa (Valkama ym., 2020.)

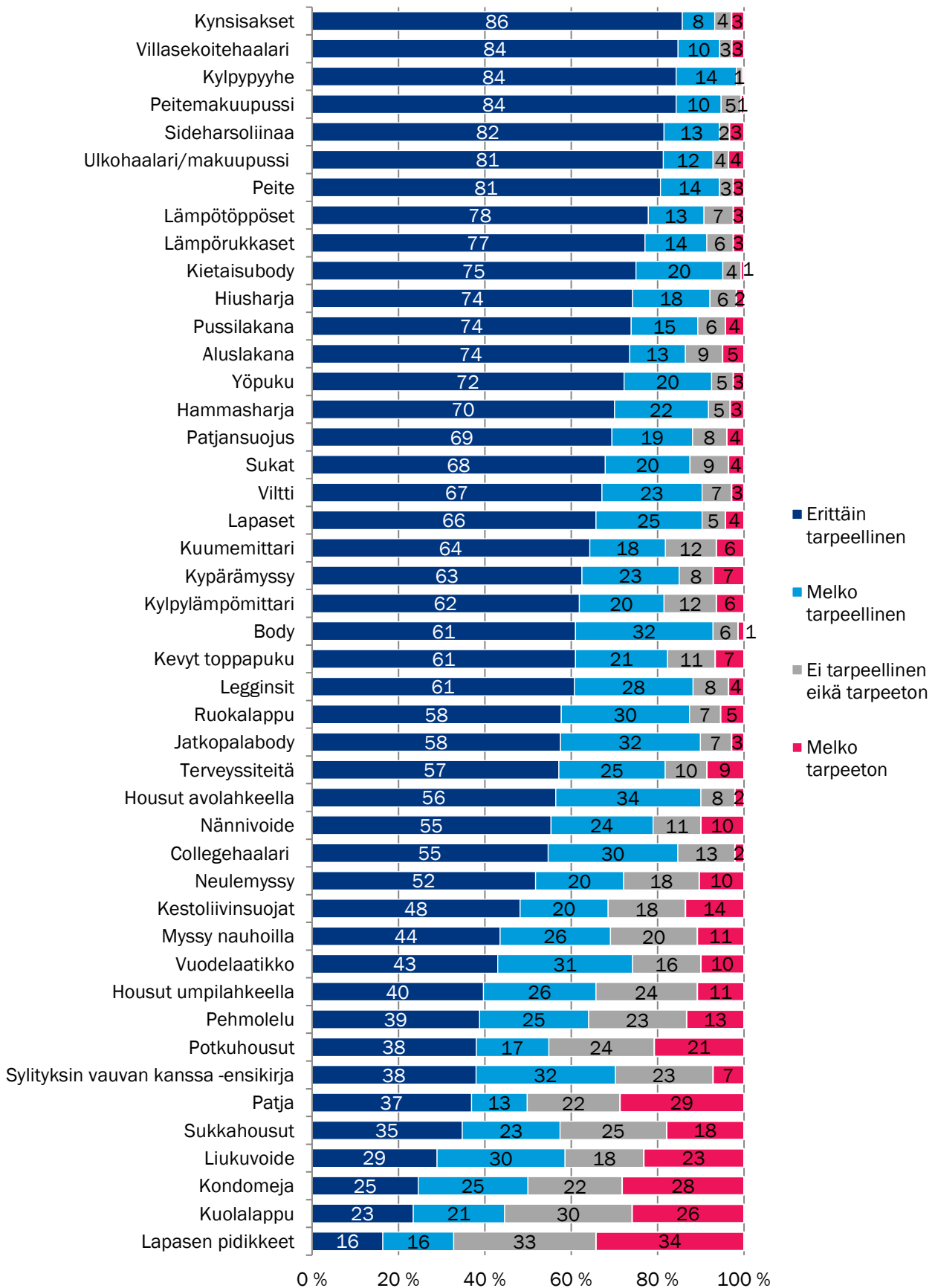
Viisi vähiten tärkeimmäksi koettua tuotetta vuoden 2019 pakkauksessa olivat puolestaan lapsen pidikkeet, kuolalappu, kondomit, liukuvoide ja sukkahousut. Näistä tuotteista myös vuoden 2018 pakkauksessa vähiten tärkeinä pidettyjen tuotteiden joukossa olivat kondomit, lapsen pidikkeet ja liukuvoide (Valkama ym., 2020).

8.2 Vuoden 2020 äitiyspakkauksen sisältö

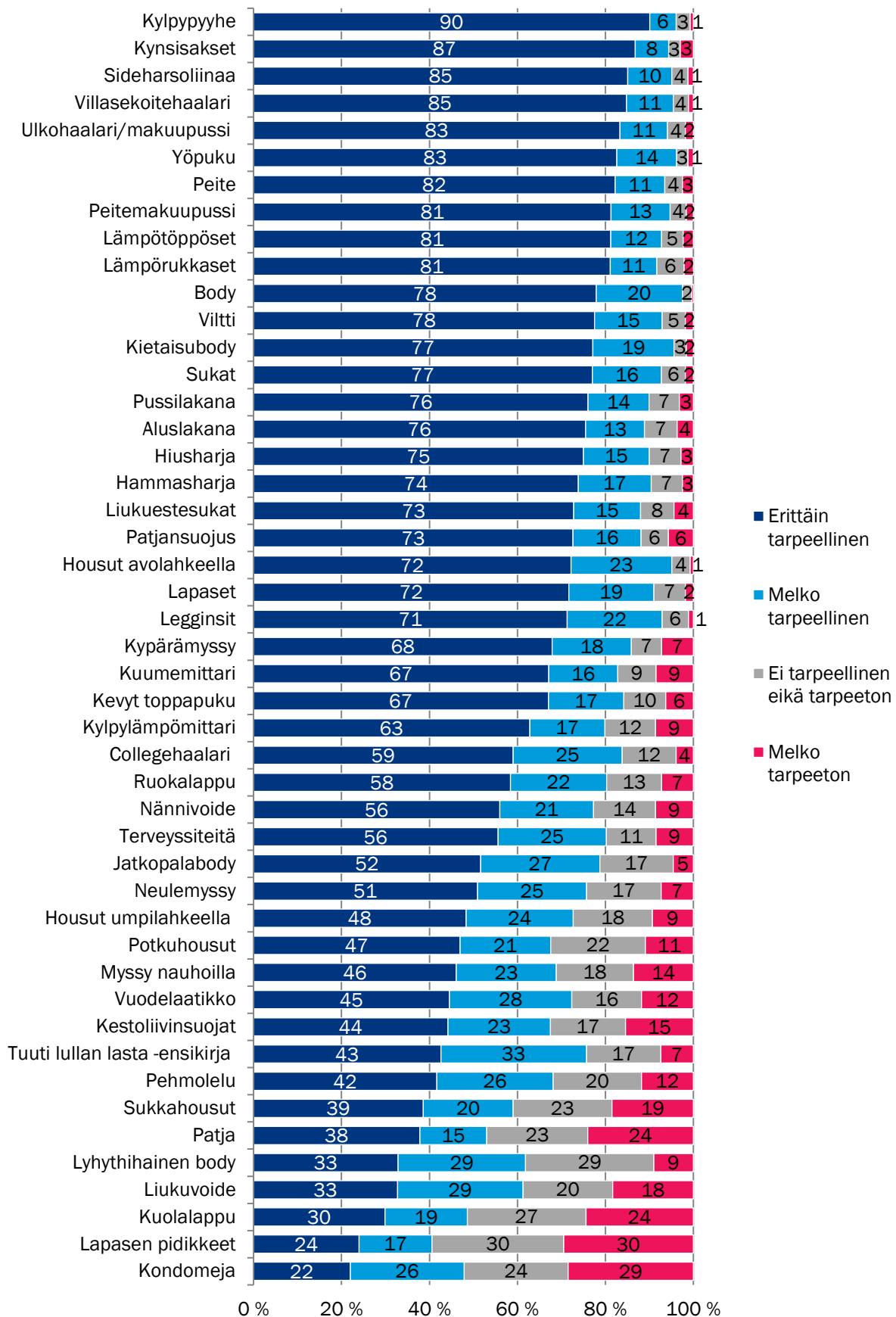
Vuoden 2020 äitiyspakkauksen sisältöä arvioitaessa tärkeimmiksi tuotteiksi nousivat kylpypyyhe, kynsisakset, sideharsoliina, villasekoitehaalari ja ulkohaalari/makuupussi (kuvio 9, s. 26).

Melko tarpeettomiksi koettuja tuotteita olivat vuoden 2020 pakkauksessa kondomit, lapsen pidikkeet, kuolalappu, liukuvoide ja lyhythihainen body. Lista on pitkälti sama kuin vuoden 2019 äitiyspakkauksen tuotteiden arviossa; silloin kondomit, lapsen pidikkeet, kuolalappu ja liukuvoide löytyivät vähiten tarpeellisten tuotteiden viisikosta.

Kuvio 8. Vuoden 2019 äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuus äitien vastausten perusteella (n = 280).

Kuvio 9. Vuoden 2020 äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuus äitien vastausten perusteella (n = 568).

9 Uudet tuotteet

9.1 Valintoja tuotevaihtoehtojen välillä

Äitiyspakkauksen kehittämistyötä tehdään Kelassa jatkuvasti ja pakkaukseen pyritään valitsemaan mahdollisimman hyvin perheitä palvelevia tuotteita. Tämän kertaisessa kyselyssä oli ensimmäistä kertaa mukana osio, jossa äitejä pyydettiin valitsemaan kahden tuotteen välillä, kumman tuotteen he mieluummin ottaisivat mukaan äitiyspakkaukseen (taulukko 11).

Vastaajat saivat ilmaista mielipiteensä muun muassa erilaisista housumalleista, bodyista, sukista ja yöpuvuista. Suurimmassa osassa vaihtoehtoista äitien mielipiteet erosivat merkittävästi toisistaan. Esimerkiksi nepparillinen body koetaan selvästi paremmaksi kuin venepääntiellinen body, ja sukat paremmaksi kuin sukkahousut. Tarkemmat tulokset on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11. Äitien mielipiteet äitiyspakkauksen tuotevaihtoehtoista.

Jos äitiyspakkaukseen pitäisi valita alla olevista vaihtoehtoista vain toinen tuote, kumman valitsisit? (n = 649)	%	Vastaus
Umpilahkeiset housut vai avolahkeiset housut	35	Umpilahkeiset housut
	65	Avolahkeiset housut
Housut vai legginsit	43	Housut
	57	Legginsit
Body, jossa kaula-aukon vieressä sivusaumassa nepparit vai body, jossa venepääntie	71	Nepparit
	29	Venepääntie
Sukat vai sukkahousut	77	Sukat
	23	Sukkahousut
Yöpuku avolahkeella vai yöpuku umpilahkeella	45	Avolahje
	55	Umpilahje
Unilelu vai purulelu	46	Unilelu
	54	Purulelu
Collegehaalari vai kevyttoppahaalari	45	Collegehaalari
	55	Kevyttoppahaalari
Silikoninen ruokakaukalo vai perinteinen ruokalappu	69	Silikoninen ruokakaukalo
	31	Perinteinen ruokalappu

9.2 Esitteet ja ohjeet

Äitiyspakkauksen osalta on mietitty useaan otteeseen, tulisiko pakkaukseen sisällyttää esitteitä ja lapsen hoitoon liittyviä ohjeita. Esitteiden ja ohjeiden tarpeellisuutta selvitettiin kysymällä äitien mielipiteitä niistä. Lisäksi äideiltä kysyttiin, mistä aihepiireistä he erityisesti esitteitä toivovat.

Valtaosa vastaajista pitää esitteiden ja ohjeiden sisällyttämistä äitiyspakkaukseen tarpeellisenä, sillä vain 17 prosenttia äideistä ilmoitti, ettei kaipaakaan niitä pakkaukseen (taulukko 12). Yli puolet vastaajista toivoi esitteitä tai ohjeita lapsen ruokailusta ja ruokavaliosta, imetyksestä sekä lapsen kehitykseen ja kasvatukseen liittyen. Kelan etuuksista kaipasi esitteitä 44 prosenttia vastaajista. Useat vastaajat toivoivat ohjeita lisäksi esimerkiksi terveyteen, lapsen hoitoon ja vanhemmuuteen liittyen. Myös työn ja perheen yhteensovittamisesta kaivattiin tietoa.

Taulukko 12. Äitiyspakkaukseen toivotut esitteet ja ohjeet^a, % (n = 820).

Olisiko kaivannut/kaipaisitko äitiyspakkaukseen esitteitä/ohjeita? (n = 820)	Kyllä
Lapsen ruokailusta ja ruokavaliosta	52 %
Imetyksestä	52 %
Lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta	52 %
Kelan etuuksista	44 %
Vauvan hoitoon liittyvistä asioista	42 %
Äitiysterveystä / raskaudesta ja synnytyksestä / synnytyksen jälkeisestä masennuksesta	38 %
Lapsen terveydestä	32 %
Vanhemmuudesta ja sen tukemisesta	31 %
Rokotteista	26 %
Perhe- ja työelämän yhdistämisestä	20 %
Turvallisesta matkustamisesta	20 %
Terveys- ja neuvolapalveluista	20 %
Äitiyspakkauksesta ja sen tuotteista (esim. käyttöohjeita ja tuoteselosteita)	18 %
Perhesuunnittelusta, ehkäisystä	9 %
Joku muu, mikä?	2 %
En toivo pakkaukseen esitteitä/ohjeita.	17 %

^a Vastaajan oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto.

10 Yksinhuoltajat äitiyspakkauksen äärellä

Mielipiteitä äitiyspakkauksesta kartoitettiin äitien ja isien ohella myös yksinhuoltajaäideiltä heille kohdistetulla erilliskyselyllä. Tällä haluttiin selvittää, tulisiko yksinhuoltajat erityisesti huomioida äitiyspakkauksen kehittäessä ja mitä äitiyspakkaus juuri heille merkitsee. Seuraavaksi käymme läpi yksinhuoltajaotoksen tuloksia suhteessa kaikkia suomalaisia äitejä edustavaan perusotokseen. Myös perusotoksessa on mukana yksinhuoltajia suhteessa yksinhuoltajien väestöosuuteen. Vertailua ei siten tehdä puhtaasti kahden ja yhdenvanhemman talouksien välillä. Tässä tarkastelussa yksinhuoltajuus on määritetty lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen perusteella. Lapsilisän yksinhuoltajakorotus perustuu asumiseen, joten lapsilla voi olla myös toinen huoltaja.

Yksinhuoltajuus ei juurikaan vaikuttanut siihen, valittiinko äitiysavustus äitiyspakkauksena vai rahana. Perustelut äitiysavustuksen valitsemiseen rahana kuitenkin poikkesivat joiltain osin kaikista äideistä (taulukko 13). Yksinhuoltajaäidit perustelivat äitiysavustuksen ottamista rahana muita äitejä harvemmin jo aiemmin saadulla äitiyspakkauksella ja siten uuden pakkauksen tarpeettomuudella (65 % vs. 79 %). Aikaisemmin pakkauksen ottaneet yksinhuoltajaäidit olivat kaikkia äitejä useammin tyytymättömiä tuotevalikoimaan (11 % vs. 6 %). Yksinhuoltaja-äitien rahavalinnan perusteluissa esiintyi kaikkia äitejä useammin vastaavien tavaroiden hankkiminen käytettynä kirpputorilta (22% vs. 16 %) tai rahan käyttäminen muiden jo käytettyjen tuotteiden hankintaan (44 % vs. 36 %).

Taulukko 13. Yksinhuoltajien ja kaikkien äitien perustelut äitiyspakkauksen ottamiselle rahana, %.

	Yksinhuoltaja	Kaikki äidit
Otitko äitiysavustuksen tämän lapsen kohdalla?	n = 609	n = 1 824
Äitiyspakkauksena	67 %	64 %
Rahana	32 %	36 %
Sekä pakkauksena että rahana (mahdollista monikkoperheissä)	1 %	0 %
Miksi otit äitiysavustuksen rahana? Voi valita monta syytä	n = 195	n = 659
Olen aiemmin ottanut äitiyspakkauksen ja siitä syystä pakkaus ei ollut tällä kertaa tarpeellinen	65 %	79 %
Olen aiemmin ottanut äitiyspakkauksen ja olin tyytymätön sen tuotevalikoimaan	11 %	6 %
Olen aiemmin ottanut äitiyspakkauksen ja olin tyytymätön tuotteiden laatuun	6 %	5 %
Äitiyspakkauksen tekstiilien värit tai kuosit eivät miellyttäneet	15 %	15 %
En halunnut käyttää lapsellani äitiyspakkauksen vaatteita	5 %	5 %
Saimme vaatteita niin paljon ystäviltä ja/tai sukulaisilta että äitiyspakkaukselle ei ollut tarvetta	26 %	29 %
Ostin haluamani äitiyspakkauustuotteet kirpputorilta tai vastaavalta	22 %	16 %
Ostin muita vauvan tarvitsemia tuotteita tai osan niistä käytettynä	44 %	36 %
Käytimme rahan lapselle tehtäviin muihin hankintoihin, ostimme tuotteet uutena	24 %	23 %
Käytimme rahan perheemme muihin menoihin, esimerkiksi ruokaan	15 %	13 %

Tuotevalikoiman monipuolisuus nousi yksinhuoltajaäideille erittäin tärkeäksi tekijäksi, kun äitiyspakkausta arvioitiin yleisesti (60 % vs. 49 %). Toinen erityisesti yksinhuoltajilla kaikkiin äiteihin verrattaessa korostunut tekijä oli tuotteiden trendikkyys. Trendikkyyttä piti yksinhuoltajaotoksessa erittäin tärkeänä 29 prosenttia (vs. 22 % kaikki äidit). Sen sijaan äitiyspakkauksen ekologisuus ja eettisyys olivat yksinhuoltajille harvemmin tärkeitä (erittäin tärkeä tai tärkeä) kuin perusjoukon äideille, joskin ekologisuus ja eettisyys nousivat verraten tärkeiksi molemmissa ryhmissä.

Yksinhuoltajien muista äideistä poikkeaviin näkemyksiin vaikuttivat varmasti osaltaan yksinhuoltajaäitien muita kyselyyn vastanneita äitejä alempi koulutusaste ja nuorempi ikä. Nuori ikä ja matala koulutustaso saattavat olla yhteydessä trendikkyuden kokemiseen tärkeäksi sekä ekologisuuden ja eettisyyden heikompaan arvostukseen.

Yksinhuoltajaäidit reagoivat muita äitejä positiivisemmin tarjolla olleeseen mahdollisuuteen äänestää äitiyspakkauksen makuupussin ja ulkohaalarin kuosista. Yksinhuoltajaäideistä 23 prosenttia piti äänestysmahdollisuutta äitiyspakkauksen tuotteista erittäin tärkeänä, kun muista äideistä näin arvioi 18 prosenttia.

Viallisia tuotteita (tai tuotepuutteita) ilmeni yksinhuoltajaäitien pakkauksissa yhtä usein kuin kaikilla äideillä (16 % pakkauksista). Pakkauksen vuoteena käytön osalta yksinhuoltajien tulokset olivat linjassa perusotokseen kuuluvien äitien vastausten kanssa: pakkausta käytti vuoteen vajaa 40 prosenttia. Tarkasteltaessa äitiyspakkauksen jatkokäyttöä, eroavaisuuksia sen sijaan löytyi. Yksinhuoltajille oli muita äitejä tyypillisempää lahjoittaa tuotteet hyväntekeväisyyteen (44 % vs. 36 %). Pakkauksen tuotteita myös säästettiin. Yksinhuoltajat säästivät pakkauksen ennen kaikkea muistona (43 % vs. 36 % kaikki äidit), kun taas perusotokseen kuuluvien äitien vastauksissa korostuivat tuotteiden säästäminen seuraaville lapsille yksinhuoltajia useammin (31 % vs. 54 % kaikki äidit, %).

Äitiyspakkauksen yhteiskunnallista merkitystä kuvaavien asenneväittämien osalta yksinhuoltajaotoksen vastaukset poikkesivat vain muutamalla prosenttiyksiköllä perusotokseen kuuluvien äitien vastuksista (täysin samaa mieltä ja osittain samaa mieltä vastanneet yhteensä) (taulukko 14, s. 31). Yleisesti voidaan sanoa, että yksinhuoltajaäidit olivat hieman harvemmin samaa mieltä väittämien, kuten "Olen ylpeä suomalaisesta äitiyspakkauksesta" (97 % vs. 99 %), "Äitiyspakkauksella on suuri symbolinen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa" (96 % vs. 98 %) ja "Äitiyspakkauksen saaminen on perheen sukupolvia yhdistävä, jaettu kokemus" (92 % vs. 97 %) kohdalla, mutta erot ovat verrattain pieniä.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että yksinhuoltajat suhtautuivat perusotoksen äitejä hieman kriittisemmin äitiyspakkaukseen. Väittämät "Äitiyspakkaus on vanhentunut tapa tukea perheitä", "Äitiyspakkauksen tuotteiden käyttäminen on noloa" ja "Äitiyspakkauksen tuotteiden käyttäminen alleviivaa perheiden välisiä varallisuuseroja" koettiin paikkansa pitäviksi yksinhuoltajien otoksessa muita useammin, joskin sielläkin samaa mieltä olevien osuus jäi kaikkien näiden väittämien osalta alle 6 prosenttiin.

Taulukko 14. Väittämät äitiyspakkauksesta, samaa mieltä olevien osuus prosentteina (täysin samaa mieltä tai osittain samaa mieltä).

Väittämät	Yksinhuoltajat	Kaikki äidit
	(n = 601–604)	(n = 1 819–1 824)
Olen ylpeä suomalaisesta äitiyspakkauksesta	97 %	99 %
Äitiyspakkauksella on suuri symbolinen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa	96 %	98 %
Äitiyspakkaus osoittaa, että kaikki lapset ovat tasa-arvoisessa asemassa	90 %	91 %
Äitiyspakkaus viestii siitä, että Suomi on lapsimyönteinen maa	89 %	91 %
Äitiyspakkaus vähentää vauvan vaatteiden ja tarvikkeiden hankintaan liittyvää stressiä	81 %	85 %
Äitiyspakkauksen saaminen on perheen sukupolvia yhdistävä, jaettu kokemus	82 %	87 %
Äitiyspakkauksen vuosittain vaihtuvat, tunnistettavat kuosit yhdistävät samana vuonna syntyneiden vauvojen perheitä	69 %	72 %
Äitiyspakkauksella on tärkeä rooli perheiden ohjaamisessa lapsenhoitoon liittyvissä käytännöissä	58 %	61 %
Äitiyspakkaus on vanhentunut tapa tukea perheitä	10 %	8 %
Äitiyspakkauksen tuotteiden käyttäminen on noloa	5 %	2 %
Äitiyspakkauksen tuotteiden käyttäminen alleviivaa perheiden välisiä varallisuuseroja	11 %	8 %
Äitiyspakkauksen tuotteet ovat tarpeettomia ja lisäävät tekstiilijätettä ja ympäristön kuormitusta	8 %	9 %

11 Päätelmät

Tämä äitiyspakkauksikysely kohdennettiin vuosina 2019 ja 2020 äitisavustusta saaneille äideille ja isille tai toiselle vanhemmalle. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää vanhempien näkemyksiä äitisavustuksen käytöstä, äitiyspakkauksen tuotteista ja äitiyspakkauksen merkityksestä laajemmin osana suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Tuloksia voidaan hyödyntää niin äitiyspakkauksen kehitystyössä kuin laajemminkin sosiaaliturvan arvioinnissa.

Äitiyspakkauksen laaja-alaista merkitystä arvioitiin kolmella eri ulottuvuudella: äitiyspakkauksen yhteiskunnallinen merkitsevyys, äitiyspakkaus osoituksena tasa-arvosta ja lapsimyönteisyydestä sekä äitiyspakkaus tukena lapsen hoitoon liittyvissä käytännöissä. Kiinnostava havainto on, että pakkauksen hankkiminen vähensi lapsen tavaroiden hankkimiseen liittyvää stressiä merkittävästi: 86 prosenttia äideistä ja 87 prosenttia isistä koki, että äitiyspakkaus helpotti heidän stressiään ainakin osittain.

Vuosien 2019 ja 2020 pakkausten sisällöt saivat paljon kiitosta ja lähes kaikkia pakkauksissa olleita tuotteita pidettiin joko tarpeellisina tai erittäin tarpeellisina. Vuonna 2019 tarpeellisimmiksi tuotteiksi nousivat kynsisakset, villasekoitehaalari ja peitemakuupussi. Vuonna 2020

kolme tärkeimmäksi koettua tuotetta olivat kylpypyyhe, kynsisakset ja sideharsoliina. Kritiikkiä annettiin lähinnä yksittäisistä tuotepuutoksista ja muutaman tuotteen kohdalla esiintyneistä laatuongelmista. Vastaajat esittivät myös kehitysideoita, joissa korostui erilaiset joustavat pakkauksen kokoamiseen liittyvät tekijät, kuten mahdollisuus tilata toiselle lapselle vain osa tuotteista tai palauttaa käyttämättömät tuotteet pakkauksen lähettäjälle.

Äitiyspakkauskysely kohdennettiin tällä kertaa erityisesti myös yksinhuoltajaäideille. Yksinhuoltajat olivat monessa asiassa perusotoksen äitien kanssa saamaa mieltä. Yksinhuoltajaäidit valitsivat äitiysavustuksen useimmiten pakkauksena, aivan kuten muutkin äidit. Yksinhuoltajilla korostui toive äitiyspakkauksen tuotteiden trendikkyudesta. Sen sijaan tuotteiden ekologisuus ja eettisyys olivat yksinhuoltajille vähemmän tärkeitä kuin perusjoukon äideille. Tämä voi osittain olla seurausta yksinhuoltajien muita äitejä nuoremmasta iästä ja koulutustasosta.

Äitiyspakkausta on Suomessa jaettu jo yli 80 vuotta ja se on vakiinnuttanut aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikka äitiysavustuksen voi halutessaan ottaa rahana, yhä suurin osa avustuksista jaetaan pakkauksina. Ensimmäisen lapsen kohdalla vanhemmista 94 prosenttia valitsee pakkauksen ja toisen lapsen kohdallakin pakkauksen valitsee 42 prosenttia. Pakkausta valitaan koulutuksesta ja tulotasosta riippumatta kaikissa yhteiskuntaluokissa. Pakkaukseen kytkeytyykin suuri symbolinen merkitys. Äideistä 86 prosenttia ja isistä 70 prosenttia oli täysin samaa mieltä symbolista merkitystä kuvaavan väittämän kanssa.

Suomalaisesta äitiyspakkauksesta oltiin myös ylpeitä. Lähes jokainen äiti (99 %) ja isä (85 %) ilmoitti olevansa vähintään jossain määrin ylpeä suomalaisesta äitiyspakkauksesta. Äitiyspakkauksen kehittämisen tavoitteena on vastata jatkossakin käyttäjien tarpeisiin, jotta he voivat olla ylpeitä suomalaisesta äitiyspakkauksesta myös tulevaisuudessa.

Yksi keskeinen pakkauksen kehityssuunta on tuotteiden elinkaaren huomioiminen. Tämänkertaisessa kyselyssä tiedusteltiin pakkauksen tuotteiden jatkokäyttöä. Vain yksi prosentti äideistä kertoi heittäneensä ehjät tavarat roskikseen sen jälkeen, kun niillä ei ollut enää itselle käyttöä. Yli puolet (54 % kaikki äidit) säästi tuotteita seuraaville lapsille ja lähes puolet (48 % kaikki äidit) antoi tuotteita eteenpäin kavereille tai sukulaisille. Äitiyspakkauksen rahana ottaneiden perusteluissa keskeisiä syitä olivat tuotteiden hankkiminen käytettyinä (36 %) ja vaatteiden saaminen ystäviltä ja/tai sukulaisilta siinä määrin, että äitiyspakkaukselle ei ollut tarvetta. Tällainen äitiyspakkauksen ja muiden lastentuotteiden kierrättäminen on hyvä tapa vähentää yksittäiseen lapseen kytkeytyvää hiilijalanjälkeä.

Elinkaarinäkökulmasta tuotteiden kestävyys on tärkeää. Kyselyssä selvitettiin ensimmäistä kertaa äitiyspakkauksen rikkinäisten ja puutteellisten tuotteiden esiintyvyyttä. Viallisia tai nopeasti käytössä kuluvia tuotteita tai muita puutteita oli lähes joka viidennessä pakkauksessa (17 %). Yksi syy varsin korkeaan prosenttiin oli harsojen saatavuudessa esiintyneet ongelmat. Tuotteiden laatuun kiinnitetäänkin jatkossa entistä enemmän huomiota. Esimerkiksi vuoden 2022 pakkauksen hankintaprosessissa tuotteiden laadun painoarvoa nostettiin 80 prosenttiin. Hinnan painoarvo oli enää 20 prosenttia. (Kela, 2023a.)

Yksi tapa koota kuluttajaa paremmin palveleva äitiyspakkaus on kysyä sen sisällöstä yhä tarkemmin käyttäjiltä itseltään. Uusi kysely tuo entistä enemmän tietoa pakkauksen kehittäjille. Kyselyssä oli ensimmäistä kertaa mukana tuotepareihin liittyvä kysymys, jossa vastaajia pyydettiin pohtimaan, kumpi tuotteista olisi itselleen mieluisampi. Tämä on valinta, jonka äärellä myös pakkauksen kehittäjät usein ovat, koska pakkaukseen ei voi sisällyttää rajattomasti tuotteita.

Äitiyspakkauksen suunnitteluun esitettiin avovastauksissa erilaisia mm. ekologisuuksi siviuvia toiveita. Yksi toive oli, että ehjiä ja itselle tarpeettomia tuotteita voisi palauttaa muiden pakkauksiin sisällytettäväksi hieman samoin kuin palautukset nettikauppoihin tehdään. Pakkauksen mukaan toivottiin esimerkiksi palautuspussia. Jo aikaisempina vuosina on esitetty toive valita vain itselleen tarpeelliset tuotteet äitiyspakkaukseen (Valkama ym. 2020).

Kaikkiaan äitiyspakkaus ilahduttaa ja saa paljon kiitosta pikkulapsiperheissä. Perhekohtaiset näkemykset ja toiveet pakkauksen suhteen kuitenkin vaihtelevat. Toiveet menevät välillä ristiin ja yhtä kaikkia miellyttävää pakkausta on vaikea koota. Vastausten perusteella tehty työ on kuitenkin kantanut hedelmää ja pakkauksiin ollaan oltu kaikkiaan hyvin tyytyväisiä.

Lähteet

- Bogdanoff, P., & Hämäläinen, U. (2011). *Bodyt, potkarit ja perhevapaat: Äitiyspakkaukseen tuloksia* (Nettityöpapereita 22). Kela. <http://hdl.handle.net/10138/25046>
- Haataja, A., & Koskenvuo, K. (2017). Äitiyspakkaus mullisti äitien terveyden seurannan. *Sosiaalivakuutus*, 49(2).
- Heinonen, H.-M., & Saarikallio-Torp, M. (25.4.2017). Perhevapaamallit äitien puntarissa. *Tutkimusblogi*. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/727255/perhevapaamallit-aitien-puntarissa>
- Kela. (2023a). Äitiyspakkauksen tuotteiden hankinta. <https://www.kela.fi/aitiyspakkaus-tuotteiden-hankinta>. Viitattu 14.6.2023.
- Kela. (2023b). Äitiyspakkaus. <https://www.kela.fi/aitiyspakkaus>. Viitattu 24.1.2023.
- Kela. (2023c). Äitiysavustus. Tilastotietokanta Kelasto. <https://tietotarjotin.fi/tilastodata/2051231/ti-lastotietokanta-kelasto>
- Kinnunen, A., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., Närvi, J., & Saarikallio-Torp, M. (toim.). (2024). *Perhevapaat ja työn ja perheen yhteensovittaminen muuttuvassa perhe-elämässä* (Sosiaali- ja terveys-turvan tutkimuksia 165). Kela. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-284-192-6>
- Koivu, A., Phan Y. T. H., Näsi, E., Abuhamed, J., Perry, B. L., Atkins, S., Perkiö, M., & Koivusalo, M. (2020). *The baby box: Enhancing the wellbeing of babies and mothers around the world*. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020081360377>
- Korppi-Tommola, A. (1990). Terve lapsi – Kansan huomen: Mannerheimin lastensuojeluliitto yhteiskunnan rakentajana 1920–1990. Mannerheimin lastensuojeluliitto.

L 477/1993. Äitiysavustuslaki.

L 1397/2016. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista.

Miettunen, L., Takala, P., & Klaukka, T. (2006). *Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VI* (Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 56). Kela. <http://hdl.handle.net/10250/3369>

Nevalainen, E., Hämäläinen, U., & Klaukka, T. (2008). *Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VII* (Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 64). Kela. <http://hdl.handle.net/10250/7975>

Närvi, J., Kinnunen, A., Lammi-Taskula, J., Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2023). *Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet: Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia* (Tutkimuksesta tiiviisti 7). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-033-0>

Näsi, E., & Koskenvuo, K. (2022). The Finnish baby box: From a volunteer initiative to a renowned social security benefit. Teoksessa C. de la Porte, G. B. Eydal, J. Kauko, D. Nohrstedt, P. Hart, & B. S. Tranøy (toim.). *Successful public policy in the Nordic countries: Cases, lessons, challenges*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192856296.001.0001>

Valkama, V., Saarikallio-Torp, M., & Heinonen, H.-M. (2020). *Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa X* (Työpapereita 159). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20201215100809>